

א) ועי' פרש"י ברכות מז. ד"ה אלו, ט) [תוספתא פי"ב, א) (ז"ל אס, ד) לעיל מת, ט) ג"ז טס, א) (ז"ל דנאמן להרביה].

הגהות הב"ח

א) גמ' אמר שמואל וכו' הראשונים שאין פוסקין מה טעם לפי שאין אדם:

מוסף רש"י

מורה לי אבא. שמואל היה קורא לרב אבא לכוזו (ברכות מז). רובין. מוונות, ומפונות. לנזק וכסות, אבל לא בניו ובעותו. שאלו חייב צמזמיותו בחייו (לעיל מח). תבשית. בשמים של אבקת רובל ששנים מתקטטות בה (שם). מ"ד תבשית. כל שכן צדקה. שאין עליה לעשות צדקה מנכסיו, ואמתתא קיימי (שם).

שני דיני פרק שלשה עשר כתובות

קז.

עין משפט
גר מצוה

א ו' מ"י פי"ב מהל' אסות הל' טו סגנו לאון פה טו"ע אה"ע ק"י ע טע"ה:
יב ה' מ"י טו"ע ש'ע שם ספי"י:
יג ג' מ"י פי"ח טס הל' יט טו"ע שם ק"י טה ספי"ו:
יד ד' מ"י פי"ב טס הל' טו טו"ע שם סימן ע ספי"ה:
יז ה' מ"י טס הלכה כא טו"ע שם ספי"י:
יח ו' מ"י טס טו"ע שם ספי"י טו"ע י' טס ספי"י טו"ע י' טס:
יט:

תוספות ר"ד

פוסקין מוונות לא"א ושמואל אמר אין פוסקין ואשתו תובעת מוונות רב סבר ב"ד יורדין לנכסיו ופוסקין מוונות לאשתו ושמואל אמר אין פוסקין כששמעו בו שמת כ"ע לא פליגי שפוסקין כי פליגי בשלא שמעו בו שמת רב צריי אפשה רב פפא אמר חיישינן שמא אמר לה צאי מעשה ידך למונותיך. פי' והיא קבלה עליה אבל כששמעו בו שמת פוסקין וליכא למיחש לצריי שהרי סופה לגבות כתובתה ואז תשבט שלא עכבה בידה משלהם כלום ולצאי מעשה ידך למונותיך נמי ליכא למיחש שכבר גמ' ואינה משועבדת לו. וא"ת הרי היא משועבדת ליתומים ואף הם יאמרו לה כן. תשובה אף הוא אינו יכול לומר לה א"כ תתרגמה היא והרי עכשיו אינה רוצה. אמר שמואל ומודה לי אבא בשלשה חדשים הראשונים שאין פוסקין לפי שאין אדם מניח את ביתו ויסקי' תנן מי שהלך למדינת הים וכו' ע"כ לא פליגי אלא לענין שבועה אבל מוונות יחייבין לה תרגמי שמואל כששמעו בו שמת: ומהכא שפנינן שאין היתומים יכולין להשבט האלמנה כל זמן שהיא נזונית דיילמא אתפששה בעלה צריי דהא פסקי' לקמן הלכתא כהון כ"ש דק"ל כרב דאמר פוסקין מוונות לא"א ומוקי' למתני' מתיים דבעל ואיכא למימר התם הוא דפליגי עליה דחנן ואמרי' תשבט דמאן לימא לן דאתא לידו גיבור כתובתה ותשבט דיילמא מייחא היא ברישא הלכך תשבט השתא דלמא צריי אתפששה אבל באלמנה הניזונית כ"ע לא פליגי דתשבט בסוף ולא תשבט בתחילה: בני כהנים גדולים אומרים תשבט חנן אומר לא תשבט ואם בא בעלה ואמר פסקתי לה מוונות נאמן פי' ובשבועה ומחזרת לו מה שנתנו לה ב"ד ה"ג כששמעו בו שמת והא אם בא קאמר אם בא לאחר שמועה.

ששמעו בו שמת. פירש הקונטרס דלמאי נישחט לה אי לצריי הרי סופה ליטול כתובתה ולישבט שלא עיכבה משלהם כלום והשתא צעי למימר דפליגי בלא שמעו בו שמת היינו בלא שבועה דאי שבועה אמאי לא תטול וזה אינו דהא בסמוך פריך עד כאן לא פליגי אלא לשבועה אבל למונות יהצין לה אלמא לשמואל אפילו שבועה אין לה ונראה לרבי דהיינו טעמא דשמעו בו שמת כולו עלמא פוסקין דאין כאן שום הוכחה לאשה דתפסה צריי ולא שאמר לה צאי מעשה ידך צמזמיותך אבל בלא שמעו שמת אמר שמואל דאין פוסקין דמוכחא מילתא מדאינו חוזר שנסתלק ממנה ששום ענין לרב זבד צריי ולרב פפא דאמר לה צאי כו' והלכך אפי' שבועה לא מהימנא. מ"ר. ולזי מגמגם לפירושו דפריך בסמוך מהא דתינח מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מוונות בני כהנים גדולים אומרים תשבט כו' ואם צא כו' ומשני ששמעו בו שמת ודוחק לשניי' צא לאחר שמועה ומנא' שהיה שקר מה ששמעו בו שמת והוה מלי' לשניי' בלא שמעו בו שמת וכגון דפסקיה מצר' או שום אונס שאינו יכול לשבט דמודה שמואל דפוסקין לה מוונות כיון דהשתא ליכא הוכחה ואמר לי רבי דהא מילתא לא שכיח הוא שירע אונס או יפסקיו הנהר יותר מיוס או יומיס:

בששמעו בו שמת כו"י ע"מא

לרבי דהאי שמעו בו שמת צניי עדים מדקאמר לקמן ששמעו בו שמת צעד אחד מכלל דעד השתא ק"ד צניי עדים וצקול נמי ליכא למימר מדפריך לקמן ט"ש האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כו' וצאה ואמרה גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ומשני כששמעו בו שמת פירוש שמת קודם איתו הזמן שאמרה שנתגרשה ופריך מ"ש עד כדי כתובתה אפילו לעולם נמי ואי שמעו בו שמת צקול קאמר מאי קושיא וכי יש להאמין הקול שצוי שנשבע רב אמר אין מורידים קרובי שבויה למדינת הים ופוסקין דלמאי נישחט לה אי לצריי הרי סופה ליטול כתובתה ותשבט שלא עיכבה משלהם כלום ולצאי מעשה ידך למונותיך נמי ליכא למיחש שכבר גמ' ואינה משועבדת לו. וא"ת הרי היא משועבדת ליתומים ואף הם יאמרו לה כן. תשובה אף הוא אינו יכול לומר לה א"כ תתרגמה היא והרי עכשיו אינה רוצה. אמר שמואל ומודה לי אבא בשלשה חדשים הראשונים שאין פוסקין לפי שאין אדם מניח את ביתו ויסקי' תנן מי שהלך למדינת הים וכו' ע"כ לא פליגי אלא לענין שבועה אבל מוונות יחייבין לה תרגמי שמואל כששמעו בו שמת: ומהכא שפנינן שאין היתומים יכולין להשבט האלמנה כל זמן שהיא נזונית דיילמא אתפששה בעלה צריי דהא פסקי' לקמן הלכתא כהון כ"ש דק"ל כרב דאמר פוסקין מוונות לא"א ומוקי' למתני' מתיים דבעל ואיכא למימר התם הוא דפליגי עליה דחנן ואמרי' תשבט דמאן לימא לן דאתא לידו גיבור כתובתה ותשבט דיילמא מייחא היא ברישא הלכך תשבט השתא דלמא צריי אתפששה אבל באלמנה הניזונית כ"ע לא פליגי דתשבט בסוף ולא תשבט בתחילה: בני כהנים גדולים אומרים תשבט חנן אומר לא תשבט ואם בא בעלה ואמר פסקתי לה מוונות נאמן פי' ובשבועה ומחזרת לו מה שנתנו לה ב"ד ה"ג כששמעו בו שמת והא אם בא קאמר אם בא לאחר שמועה.

פוסקין מוונות. ז"ד יורדין לנכסי מי שהלך למדינת הים ופוסקין מוונות לאשתו: **בששמעו** בו שמת כ"ע לא פליגי. דפוסקין דלמאי נישחט לה אי לצריי הרי סופה לגבות כתובתה ותשבט שלא עיכבה משלהם כלום ואי לשמא אמר לה צאי מעשה ידך צמזמיותך וקבלה עליה משמת אינה משועבדת לו למעשה ידיה. וא"ת והרי היא משועבדת ליתומים ואף הם יאמרו לה כן אף הוא לא היה יכול לומר לה אלף א"כ היא מתרצה: לרבי. צרורות כספים נתן צדיק למונות: חיישי' שמא אמר לה צאי מעשה ידך צמזמיותך. וקבלה עליה: איכא צניייהו גדולה. הראיה להתפיסה מעות ולא ספקה מוונות צמזמיה ידיה שהן שני צורות או שאינה צעלת מלאכה לצריי איכא למיחש לאצי מעשה ידך צמזמיותך ליכא למיחש דכיון דלא צמזמיה לא קבלה עליה: אי נמי קטנה. ובעלת מלאכה והשנים כתקנן: וספקה. לרב זבד פוסקין דלא עבדי צניי' דמתפיס צריי לקטנה לרב פפא אין פוסקין דליכא למימר צאי מעשה ידך למונותיך אמר לה: ואם צא ואמר פסקתי לה מוונות. אתפסקיה צריי: נאמן. וצמזמיה ומחזרת מה שנתנו לה צ"ד: לאחר שמועה. לאחר ששמעו בו שמת צא: ולא דבר אחר. מפרש לקמיה: אפוטרופוס לזונה ועשיו משך האפוטרופוס את ידו דהשתא ודאי לצריי ליכא למיחש ולא לשמא אמר לה צאי מעשה ידך למונותיך: אי הכי. דהשתא אזהר ע"י שלישי אפי' צניי וצנתינו נמי דהא גלי דעתיה דניחא ליה שיהו מונין משלו:

ומפרנסין לאשתו אבל לא בניו ובנותיו ולא דבר אחר אמר רב ששת במשרה את אשתו ע"י שלישי אי הכי בניו ובנותיו נמי כשהשרה לזו ולא השרה לזו מאי פסקא אלא אמר רב פפא כששמעה בו שמת בעד אחד היא דאי בעית אינסובי בעד אחד מצי מונכבא מוונות נמי יחייבין לה בניו ובנותיו דאי בעו למיחש לנכסיו בעד אחד לא מצו נחתי מוונות נמי לא יחייבין להו ע"מא דבר אחר רב חסדא אמר תכשיט רב יוסף אמר צדקה מ"ד תכשיט כל שכן צדקה

הואיל והיא אמרה שגירסה ולא מת ולא דמיא לה היא דפרק המפקיד (ב"מ דף נ"ג) ופס' שצוי שנשבע רב אמר אין מורידים קרובי שבויה למדינת הים ופוסקין דלמאי נישחט לה אי לצריי הרי סופה ליטול כתובתה ותשבט שלא עיכבה משלהם כלום והשתא צעי למימר דפליגי בלא שמעו בו שמת היינו בלא שבועה דאי שבועה אמאי לא תטול וזה אינו דהא בסמוך פריך עד כאן לא פליגי אלא לשבועה אבל למונות יהצין לה אלמא לשמואל אפילו שבועה אין לה ונראה לרבי דהיינו טעמא דשמעו בו שמת כולו עלמא פוסקין דאין כאן שום הוכחה לאשה דתפסה צריי ולא שאמר לה צאי מעשה ידך צמזמיותך אבל בלא שמעו שמת אמר שמואל דאין פוסקין דמוכחא מילתא מדאינו חוזר שנסתלק ממנה ששום ענין לרב זבד צריי ולרב פפא דאמר לה צאי כו' והלכך אפי' שבועה לא מהימנא. מ"ר. ולזי מגמגם לפירושו דפריך בסמוך מהא דתינח מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מוונות בני כהנים גדולים אומרים תשבט כו' ואם צא כו' ומשני ששמעו בו שמת ודוחק לשניי' צא לאחר שמועה ומנא' שהיה שקר מה ששמעו בו שמת והוה מלי' לשניי' בלא שמעו בו שמת וכגון דפסקיה מצר' או שום אונס שאינו יכול לשבט דמודה שמואל דפוסקין לה מוונות כיון דהשתא ליכא הוכחה ואמר לי רבי דהא מילתא לא שכיח הוא שירע אונס או יפסקיו הנהר יותר מיוס או יומיס:

מאי פסקא. תימה לרבי אין סתמא דמילתא אשתו דחייב צמזמיותה משרה על ידי שלישי צניי וצנתינו נמי דהא גלי דעתיה דניחא ליה שיהו מונין משלו: ופריך מאי פסקא דזה אין רגילות דאשתו יסרה ע"י שלישי וצניי יהיו סמוכין על שולחנו: